

Status for Europas vannforekomster

Situasjonen generelt

Vernet av og kvaliteten på Europas vannforekomster blir stadig bedre. Som forklart i nærmere detalj nedenfor, har nesten tretti års EU-lovgivning og nasjonale og internasjonale tiltak for vern og forbedring av vannmiljøet båret frukter på mange områder. Det gjenstår imidlertid en del områder, spesielt i forbindelse med landbruk, hvor det ikke gjøres framskritt. I tillegg kan det på enkelte områder hvor det ellers gjøres framskritt, fortsatt finnes uløste problemer og lokale 'hot spots'. Det skal også understrekes at det for enkelte miljøråder råder stor mangel på data, og de konklusjonene som er trukket, må derfor behandles med en viss forsiktighet.

På grunn av landbrukets store betydning er det viktig å overvåke hvilken effekt utvidelsen av EU vil få på denne sektoren og på vannressursene i de nye medlemsstatene. Den økonomiske omstrukturering på 1990-tallet medførte generelt redusert press mot vannmiljøet, men enhver omfattende intensivering av landbruket etter utvidelsen vil sannsynligvis snu denne trenden.

Områder med framgang

Elvenes økologiske kvalitet

Økologisk kvalitet gjenspeiler effekten av den samlede kjemiske og fysiske belastningen på det biologiske systemet. Informasjon om elver i 14 land tyder for det meste på at kvaliteten på elvene blir bedre. Det er imidlertid mangel på sammenlignbare data på europeisk plan, men dette vil bedre seg i takt med gjennomføringen av rammedirektivet for vann (2000/60/EF).

Forurensning forårsaket av oksygenforbrukende stoffer og fosfor

Kontroll av punktkildeforurensning fra byområder og industri har gitt en signifikant forbedring av kvaliteten på mange vannforekomster i hele Europa. Vi kan særlig merke oss reduksjonen av fosfor og organisk materiale i vann og vassdrag takket være forbedret rensing av avløpsvann fra byområdene, innføring av fosfatfrie

vaskemidler og en nedgang i bruken av fosfatholdig gjødsel i landbruket.

Dette har også ført til en reduksjon i tilførselen av næringsstoffer til havet, både via elver og i form av direkte utslipp (særlig til Nordsjøen og Østersjøen), men av en rekke mulige årsaker (sammensatte fysiske og kjemiske forbindelser, huller i dataseriene) har dette ikke alltid gitt seg uttrykk i reduserte konsentrasjoner av næringsstoffer i havet.

Bedre rensing av avløpsvann har også ført til at kvaliteten på badevannet på kysten og i innlandet er forbedret. Mer enn 90 % av badevannet er nå i samsvar med de obligatoriske EU-standardene.

Forurensning forårsaket av miljøgifter

Forurensningen av elver fra tungmetaller og enkelte andre strengt regulerte kjemikalier oppført i Direktiv om utslipp av miljøgifter (76/464/EØF) går stort sett tilbake. For mange andre forurensende stoffer er tilgangen på data for dårlig til at det er mulig å gjøre vurderinger.

Det har skjedd en tilsvarende reduksjon i belastningene av tungmetaller og visse organiske stoffer som slippes ut i havmiljøet. Det foreligger også dokumentasjon på at denne reduksjonen fører til lavere konsentrasjoner av disse stoffene i marine biota i Europas havområder, selv om fisk og skalldyr fanget i munningene til større elver, nær punktutslipp fra industrien og i

havneområder fortsatt inneholder konsentrasjoner som overskrider de grensene som regnes som trygge for menneskelig konsum.

I dagens EU-land er reduksjonen av utslipp av miljøgifter stort sett oppnådd gjennom bruk av renere prosesser og teknologi i industrien. Utslippene av olje fra raffinerier og installasjoner til havs har gått ned. I søkerlandene skyldes reduserte utslipp hovedsaklig at ulønnsomme virksomheter har lagt ned.

Forekomsten av hormonforstyrrende stoffer i overflatevann er et tema som kommer stadig oftere opp, og flere land i Europa rapporterer om kjønnsforstyrrelser hos akvatiske dyr.

Vannuttak

Bortsett fra i Sørvest-Europa har det totale vannuttaket gått ned i løpet av det siste tiåret. De fleste sektorer har redusert vannforbruket gjennom tiltak som økt gjenbruk av vann og mer effektiv anvendelse. Høyere vannpriser har også vært medvirkende.

Oljeutslipp

Selv om det er store variasjoner fra år til år, falt den totale mengden oljeutslipp fra skipsfarten i løpet av 1990-tallet. Dette skyldes trolig at flere skip med doble skrog ble tatt i bruk, samt at navigasjonen ble bedre.

Informasjon

I løpet av de siste åtte årene har implementeringen av Eurowaternet (nettverk for innsamling av informasjon og data om vann koordinert av Miljøbyrået) ført til klare forbedringer i informasjonen om Europas vannforekomster.

Områder uten framgang

Nitratforurensning

Nitrogenforurensningen, særlig fra landbruket, er like stor. Ettersom punktkildeutslippene er redusert, er bidragene fra landbruket blitt relativt betydeligere.

Konsentrasjonene i elvene holdt seg relativt stabile gjennom hele 1990-tallet og er høyest i de landene i Vest-Europa som har det mest intensive landbruket. Konsentrasjonene av næringsstoffer i havet har også stort sett vært stabile.

Det foreligger ingen dokumentasjon på at nitratnivåene i grunnvannet er endret. Grenseverdiene for nitrat i drikkevann overskrides i rundt en tredel av de grunnvannsforekomstene det finnes tilgjengelig informasjon om. Nitrat i drikkevannet er et utbredt problem i hele Europa, særlig i vann fra grunne brønner.

Vannuttak til irrigasjon, energibruk og turisme

Sørvest-Europa har hatt en svakt økende trend i landbrukets vannforbruk, til f.eks. irrigasjon, og i søkerlandene utenom Middelhavsområdet gjelder dette også vannuttak til energiproduksjon. Turisme utgjør en betydelig og sannsynligvis økende belastning på vannressursene i mange områder i Sør-Europa.

Overforbruk av vann er fortsatt et stort problem langs kysten og på øyene i Middelhavet, der drikkevannskilder er blitt forurenset av sjøvann.

Plantevernmidler

Plantevernmidler fra landbruket finnes i foruroligende konsentrasjoner i overflatevann, grunnvann og drikkevann. Fordi det er så mange stoffer som er involvert, er det ikke mulig å identifisere trender.

Referanser:

Europas vann: En indikatorbasert vurdering. Sammendrag, EEA, København

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EEA, København

